

Identifying Barriers of International Students' Admission in Iranian Public Universities

Parvin E^{1*}, Ghiasi Nadoshan S², Khorsandi Taskooh², Zaker Salehi Gh R³

1- PhD Student in Higher Education Management, Department of Management and Education Planning, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran

2- Department of Management and Education Planning, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Allameh Tabataba'i, Tehran, Iran

3- Comparative Studies in Higher Education and Innovation, Institute for Research and Planning in Higher Education, Tehran, Iran

Article Info

Article Type:

Research Article

Article History:

Received: 2020/10/16

Accepted: 2021/02/08

Key words:

Higher Education

International Student

Internationalization Challenges

*Corresponding author:

Parvin E, PhD Student in Higher Education Management, Department of Management and Education Planning, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran
ehsan_parvin@yahoo.com

©2021 Guilan University of Medical Sciences

ABSTRACT

Introduction: Higher education has a strategic role as a driving force for sustainable development and moving towards an epistemological community. Identifying barriers of international students' admission is one of the important issues in the field of higher education promotion. Therefore, the purpose of this study is to identify barriers of foreign students' admission in Iranian public universities.

Methods: This research has been done in terms of applied purpose and qualitative method. Participants in this study consisted of all experts in the field of higher education in comprehensive and specialized universities at the level of one Ministry of Sciences, whose field of scientific and executive activity was the internationalization of higher education. Sampling was continued in a targeted manner until reaching the theoretical saturation level, in which 11 people participated in the study. To collect data, Semi-structured interview method was used and data were analyzed by using Brown and Clark (2006) six-step content analysis method.

Results: Based on findings, in terms of barriers of international students' admission in Iranian public universities, 32 basic themes, 6 organizing themes and 3 comprehensive themes were extracted. Political, cultural and social weaknesses of universities as well as weakness of the educational, research and technology authority of universities and research institutes at the regional and international levels also the lack of authority of universities and professors in attracting students and interacting with Foreign professors were identified as the main barriers to the admission of foreign students to Iranian public universities.

Conclusion: Identifying Political, cultural and social factors also weaknesses of the educational, research and management as the barriers of international students' admission. It seems that adopting appropriate policy and strong strategy program together proper operational planning and strengthening educational and administrative structure is the best solution.

How to Cite This Article: Parvin E, Ghiasi Nadoshan, Khorsandi Taskooh, Zaker Salehi Gh R. Identifying Barriers of International Students' Admission in Iranian Public Universities. RME 2021;13(1): 24-34.

شناسایی موانع پذیرش دانشجویان بین‌المللی در دانشگاه‌های دولتی ایران

احسان پروین^{۱*}، سعید غیاثی ندوشن^۲، علی خورسندی طاسکوه^۲، غلامرضا ذاکر صالحی^۳

۱. دانشجوی دکتری مدیریت آموزش عالی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

۲. گروه مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

۳. گروه مطالعات تطبیقی و نوآوری در آموزش عالی، موسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی، تهران، ایران

اطلاعات مقاله

نوع مقاله:

مقاله پژوهشی

تاریخچه:

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۷/۲۵

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۱۱/۲۰

کلیدواژه‌ها:

آموزش عالی

دانشجوی بین‌المللی

چالش‌های بین‌المللی‌سازی

*نویسنده مسئول:

احسان پروین، دانشجو دکتری

مدیریت آموزش عالی دانشگاه علامه

طباطبائی، تهران، ایران

ehsan_parvin@yahoo.com

چکیده

مقدمه: آموزش عالی به‌عنوان نیروی محرکه توسعه پایدار و حرکت به‌سوی جامعه معرفتی، دارای نقش راهبردی است. شناسایی موانع پذیرش دانشجویان بین‌المللی از جمله مسائل مهم در زمینه حوزه ارتقاء آموزش عالی می‌باشد. بر همین اساس هدف این پژوهش شناسایی موانع و چالش‌های پذیرش دانشجویان بین‌المللی در دانشگاه‌های دولتی ایران است.

روش‌ها: این پژوهش از لحاظ هدف کاربردی و به‌روش کیفی انجام شده است. مشارکت‌کنندگان این پژوهش را کلیه صاحب‌نظران حوزه آموزش عالی در دانشگاه‌های جامع و تخصصی سطح یک وزارت علوم که حوزه فعالیت علمی و اجرایی آن‌ها بین‌المللی‌سازی آموزش عالی بود، تشکیل می‌دادند. نمونه‌گیری به‌روش هدفمند و تا رسیدن به سطح اشباع نظری ادامه یافت که در نهایت تعداد ۱۱ نفر در پژوهش شرکت کردند. به‌منظور گردآوری داده‌ها از روش مصاحبه نیمه ساختاریافته و از روش تحلیل مضمون ۶ مرحله‌ای براون و کلارک (۲۰۰۶) جهت تجزیه و تحلیل آن استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که موانع پذیرش دانشجویان بین‌المللی در دانشگاه‌های دولتی ایران ۳۲ مضمون پایه، ۶ مضمون سازمان‌دهنده و ۳ مضمون فراگیر استخراج شده است؛ که ضعف‌های سیاسی، فرهنگی و اجتماعی حاکم بر دانشگاه‌ها، ضعف مرجعیت آموزشی، پژوهشی و فناوری دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌ها در سطوح منطقه‌ای و بین‌المللی و عدم اختیار دانشگاه‌ها و اساتید در جذب دانشجویان و تعامل با اساتید خارجی به‌عنوان موانع اصلی پذیرش دانشجویان خارجی در دانشگاه‌های دولتی ایران شناسایی شدند.

نتیجه‌گیری: باتوجه به شناسایی عوامل فرهنگی، سیاسی، اجتماعی، ضعف مدیریتی و پژوهشی و آموزشی به عنوان موانع پذیرش دانشجویان بین‌المللی، به‌نظر می‌رسد مناسب‌ترین راهکار جهت مقابله با موانع موجود، سیاست‌گذاری مناسب و تهیه یک برنامه استراتژی قوی و نیز به‌دنبال آن برنامه‌ریزی عملیاتی قوی و تقویت ساختارهای آموزشی و اداری می‌باشد.

مقدمه

در دهه‌های اخیر توسعه روزافزون اینترنت، فناوری اطلاعات و ارتباطات، مبادلات بین‌المللی به‌طور وسیعی محصور بودن مرزها را به چالش کشیده است. یکی از مفاهیم رایج برای توصیف این تحولات جهانی‌شدن است به‌زعم گیدنس (Giddens) جهانی‌شدن می‌تواند به‌عنوان افزایش و تشدید روابط اجتماعی جهان‌شمول تعریف شود که در آن جوامع محلی دورافتاده در وضعیتی قرار می‌گیرند که آن‌چه در این مناطق رخ می‌دهد تحت تأثیر حوادثی است که فرسنگ‌ها دورتر اتفاق می‌افتد و برعکس (۱). خاستگاه جهانی‌شدن عرصه‌ای جز به تعلیم و تربیت است، ولی تعلیم و تربیت

به‌علت ارتباط متقابل و عمیقی که با حوزه‌های مختلف معرفت و ارکان زندگی بشر دارد ناگزیر از دریافت تأثیرات جهانی‌شدن است. نایت (Knight) به بررسی جهانی‌شدن در آموزش عالی پرداخته و بیان می‌کند که جهانی‌شدن در آموزش عالی فرآیندی است که به‌موجب آن یک دانشکده یا دانشگاه بعد بین‌المللی را در آموزش، پژوهش و کارکردهای خدماتی به‌منظور مقابله با تأثیرات جهانی‌شدن مبادرت به بین‌المللی‌سازی پردیس‌های دانشگاهی، جذب دانشجویان بین‌المللی و کسب منافع مالی از این طریق می‌نماید. درواقع جهانی‌شدن نوعی عامل مؤثر برای اجرای بین‌المللی‌سازی

محسوب می‌شود و بین‌المللی‌سازی در زمره رفتارهایی است که به‌شدت تحت تأثیر جهانی‌شدن قرار دارد و نوعی عکس‌العمل در برابر فشارهای ایجادشده توسط پدیده جهانی‌شدن است (۲).

بین‌المللی‌سازی در آموزش عالی یک پدیده جهان‌شمول است (۲). بین‌المللی‌سازی اصطلاحی است که بیشتر درباره ابعاد بین‌المللی آموزش عالی و آموزش بعد از دوره متوسطه به‌کار رفته و به مجموعه فعالیت‌های مرتبط با گسترش همکاری‌ها و ارتباطات علمی بین‌المللی گفته می‌شود که هدف آن فراهم ساختن محیط آموزشی و پژوهشی در دانشگاه‌هاست که به‌صورت واقعی در ارتباط با چشم‌اندازها و پیشرفت‌های جهانی باشد (۴). درواقع بین‌المللی‌سازی ویژگی‌هایی همچون سعه‌صدر، گرایش‌ات بین‌المللی، مهارت در به‌کارگیری زبان دوم، انعطاف‌پذیری در اندیشه و احترام به دیگران را در فراگیران پرورش می‌دهد (۵) و هدف عمده آن توسعه دانش، توانایی‌ها، نگرش‌ها و ارزش‌هایی است که در سطح بین‌المللی شناخته‌شده است (۶). یکی از روش‌هایی که کشورهای در حال توسعه می‌توانند برای بهبود کیفیت دانشگاه‌ها به کار ببرند، برقراری ارتباطات بین‌المللی است (۷) و از مهم‌ترین راه‌های برقراری ارتباطات بین‌المللی تقویت سیاست پذیرش دانشجویان خارجی است. طی قرون متمادی، دانشجویان و حتی اساتید جهت توسعه یادگیری و افق‌های فرهنگی خود به سایر کشورها سفر کرده‌اند، به‌همین دلیل برنامه‌های تبادل دانشجو اساتید از محورهای و مصادیق عمده بین‌المللی‌سازی آموزش عالی محسوب می‌گردد (۸).

نیکلسکو، (Nicolescu) و همکاران برجسته‌ترین شاخص بین‌المللی‌سازی آموزش عالی را جابجایی دانشجویان بیان کرده‌اند (۹). تعداد دانشجویان بین‌المللی اغلب به‌عنوان شاخصی برای توسعه بین‌المللی‌سازی آموزش عالی لحاظ می‌شود (۱۰). عارفی به نقل از ابرسل (Ebersole) جذب دانشجویان خارجی در دانشگاه‌ها را از مصادیق بین‌المللی‌سازی آموزش عالی می‌داند (۸). رشد تحرک دانشجویان بین‌المللی فرصتی بی‌سابقه‌ای را برای تبادل دانش علمی و بین فرهنگی فراهم می‌کند (۱۱)؛ همچنین تعداد زیادی از دولت‌ها ثبت‌نام آموزش عالی را به‌منظور افزایش رقابت فردی و ملی گسترش داده‌اند (۱۲). در سال ۲۰۱۷، حدود ۵ میلیون دانشجو در خارج از کشور خود مشغول به تحصیل بودند که این رقم دو برابر سال ۲۰۰۰ و سه برابر سال ۱۹۹۰ می‌باشد و انتظار می‌رود این رقم در

سال ۲۰۲۵ به ۸ میلیون نفر برسد (۱۳)؛ دولت‌ها نیز در سرمایه‌گذاری استراتژی‌های توسعه دانشجویان بین‌المللی نقش بیشتری داشته‌اند، زیرا ثبت‌نام دانشجویان بین‌المللی نه تنها می‌تواند به افزایش درآمد حاصل از تحصیلات عالی کمک کند، بلکه ممکن است به‌عنوان بخشی از یک سیاست گسترده‌تر به‌منظور استخدام افراد مهاجر متخصص باشد (۱۴)؛ علاوه بر این پذیرش دانشجویان بین‌المللی نه تنها مزایای اقتصادی برای مؤسسات آموزش عالی دارد بلکه منجر به رونق کسب‌وکارهای محلی و توسعه صنعت گردشگری خواهد شد (۱۵) که با توجه به چنین پتانسیل اقتصادی، دولت‌ها به رقابت در ارائه آموزش‌های بین‌المللی مبادرت می‌ورزند (۱۶). دانشجویان بین‌المللی بخش جدایی‌ناپذیری از اقدامات اولیه برای بین‌المللی‌سازی هستند و مؤسسات آموزش عالی به‌طور فزاینده‌ای بر جریان درآمدهای مالی مختلف تحصیلات تکمیلی متکی هستند (۱۷).

عوامل متعددی تأثیرگذاری در افزایش تحرک دانشجویان در نتیجه رشد سریع بازار بین‌المللی دانشجویان شناخته‌شده‌اند. تأثیر جهانی‌شدن و در نتیجه افزایش تعاملات اقتصادی باعث نیاز کشورها به افرادی است که دانش و فرهنگ آن‌ها را گسترش دهد. در نتیجه آموزش عالی در سطح بین‌المللی به‌عنوان یک ابزار مؤثر برای افزایش درک دانشجویان از فرهنگ‌های جهانی در نظر گرفته‌شده است (۱۴). برای مثال کیفیت آموزش، شرایط سیاسی و اقتصادی، حمایت مالی، سبک زندگی از عوامل جذب‌کننده دانشجویان برای تحصیل در کشور دیگری می‌باشد، از لحاظ تاریخی دانشجویان بین‌المللی بهترین و درخشان‌ترین دانشجویان هستند (۱۸).

هم‌چنین مطالعه‌ای در چین نشان داد که رشد دانشجویان بین‌المللی تحت تأثیر مسائل سیاسی و اقتصادی قرار گرفته است به‌طوری‌که افزایش سرمایه‌گذاری خارج از چین و کاهش تجارت جهانی از سال ۲۰۰۵ به‌شدت روند ورود دانشجویان بین‌المللی را تحت تأثیر قرار داده است (۱۹). پژوهشگران اثرات مثبت جذب دانشجویان خارجی و بین‌المللی شدن آموزش عالی را باتوجه به چهار قلمرو سیاسی، فرهنگی، علمی و اقتصادی برشمرده‌اند.

ذاکراً صالحي و صالحی نجف‌آبادی به نقل از بوستر م این موارد را احصا کرده است: توانمندی سازگاری با فرهنگ‌های متنوع (فرهنگی)، فرصت برای جذب نخبگان خارجی (علمی)، انعقاد تفاهم‌نامه‌های همکاری بین کشورها (سیاسی)، کسب منابع

مالی جدید برای آموزش عالی (اقتصادی)، جلب مشارکت‌های منطقه‌ای (اقتصادی) و بهره‌وری، درآمدها و منافع مالیاتی (اقتصادی) (۲۰).

دلایل علمی مرتبط با اعتبار و وجهه دانشگاه، انگیزه‌های اقتصادی و مالی، ملاحظات فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و دیپلماتیک، هراس از بهتر عمل کردن دانشگاه‌ها و مؤسسات رقیب را چهار گروه از عواملی می‌دانند که بر بین‌المللی‌شدن برای جذب دانشجویان خارجی تأثیر می‌گذارند. در بررسی پژوهش‌های گذشته عوامل متعددی به‌عنوان موانع جذب دانشجویان بین‌المللی شناسایی شده‌اند. خراسانی و زمانی منش (۲۱) در پژوهش خود «ضعف در فضای اجتماعی و فرهنگی جذاب و برانگیزنده» «بسته‌بودن درب‌های آموزش عالی برای اجرایی کردن ایده‌های جدید»، «داشتن دیدگاه‌های بدبینانه نسبت به حضور دانشجویان بین‌المللی»، «آگاهی محدود مردمان کشورهای دیگر با فرهنگ و تمدن ایرانی/اسلامی» با عنوان موانع جذاب دانشجویان بین‌المللی بیان کردند؛ همچنین فتحي و همکاران (۱) نیز نشان دادند که نداشتن ارتباط مستمر با دانشگاه‌های برتر جهان، فعال نبودن دفاتر همکاری‌های علمی بین‌المللی دانشگاه‌ها و خدمات حمایتی پایین به دانشجویان خارجی سه مانع اصلی درون دانشگاهی و عدم تسهیل ورود دانشمندان و استادان برجسته خارجی به کشور، وجود دیدگاه بدبینانه نسبت به حضور دانشجویان خارجی و عدم اعطای استقلال به دانشگاه‌ها برای پذیرش دانشجویان خارجی، سه مانع اصلی برون دانشگاهی محسوب می‌شدند.

آلمو و کوردیر (Alemu & Cordier) در پژوهش خود نشان دادند که عامل فرهنگی یکی از عامل‌های مهم در جذب دانشجویان می‌باشد (۲۲) و ون، هو و هاو (Wen, Hu, Hao) اذعان داشتند که منابع محدود انگلیسی، تعامل ناکافی دانشجویان در محوطه دانشگاه و مشکلات سازگاری اجتماعی و فرهنگی از موانع جذب دانشجویان بین‌المللی بود (۱۰).

در ایران نیز مسئله بین‌المللی‌سازی و پذیرش دانشجویان خارجی در اسناد بالادستی بارها به آن اشاره شده است. در فصل ۴ ماده ۲۵ برنامه چهارم توسعه به‌طور صریح و روشن بیان شده است که دانشگاه و مؤسسات آموزش عالی اجازه دارند که بخشی از هزینه‌های خود را از طریق جذب دانشجویان خارجی تأمین کنند. بر مبنای بند «ه» ماده ۱۱۲ قانون برنامه پنجم توسعه، به‌منظور گسترش ارتباطات علمی با مراکز و نهادهای آموزشی و پژوهش‌های معتبر بین‌المللی،

ایجاد نمایندگی دانشگاه‌های داخلی و معتبر خارجی براساس اعلام وزارتخانه‌های ذی‌ربط مجاز است؛ همچنین در برنامه ششم توسعه بر تعاملات بین‌المللی در مقایسه با برنامه‌های پیشین قابل توجه است. در ماده ۱۷ برنامه ششم توسعه بر «گسترش همکاری بین‌المللی و تعاملات بین‌المللی» تأکید شده است.

سند چشم‌انداز بیست ساله نیز به آن اشاره کرده است که ایران به‌عنوان کشور توسعه یافته در جایگاه نخست اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه با هویت اسلامی و انقلابی، الهام‌بخش در جهان اسلام و به تعامل سازنده و مؤثر در روابط بین‌الملل یاد شده است. نقشه جامع علمی کشور بر تعامل فعال و اثرگذار در حوزه علم و فناوری با کشورهای دیگر به‌ویژه کشورهای منطقه و جهان اسلام و توسعه و تقویت شبکه‌های مناسب ملی و فراملی دانشمندان، پژوهشگران و همکاری فعال با جهان اسلام با توجه به مزیت‌های نسبی و منابع هر کشور و ایفای نقش پیشگامی برای تولید معرفت علمی موردنیاز تمدن نوین اسلامی و برنامه‌ریزی به‌منظور کسب رتبه اول علم و فناوری در منطقه و جهان اسلام تأکید کرده است. همچنین، بند ۸-۵ سیاست‌های کلی علم و فناوری بر توسعه و تقویت شبکه‌های ارتباط ملی و فراملی میان دانشگاه‌ها، مراکز علمی، دانشمندان و پژوهشگران، بنگاه‌های توسعه فناوری و نوآوری داخلی و خارجی و گسترش همکاری‌ها در سطوح دولتی و نهادهای مردمی با اولویت کشورهای اسلامی تأکید کرده است. علاوه بر این، در فصل سوم سند دانشگاه اسلامی (فصل چشم‌انداز آموزش عالی در افق ۱۴۰۴) و راهبرد ۱۲ فصل زیر نظام فرهنگی سند دانشگاه اسلامی بر گسترش همکاری و تعامل فعال، سازنده و الهام بخش علم و فناوری با سایر کشورها و مراکز علمی و فنی معتبر منطقه‌ای و جهانی به‌ویژه جهان اسلام هم‌راه با تحکیم استقلال کشور اشاره دارد. بنابراین، امروزه یکی از چالش‌ها و فرصت‌هایی که آموزش عالی با آن روبرو شده است، بحث بین‌المللی‌سازی و ارتباطات و تعاملات فراملی و بین‌المللی می‌باشد. آموزش عالی کشور باید این فرصت را مغتنم شمرده و در زمینه‌های مختلف با دانشگاه‌ها، دانشمندان، محققان دانشگاهی و شرکت‌های دانش‌بنیان ملی و فراملی همکاری داشته باشد. در دنیای امروز با اقتصاد به‌هم پیوسته، نظام‌های مالی متأثر از هم و زمینه‌های حرکت به‌سوی همگرایی بیشتر در حوزه‌های سیاسی و جغرافیایی، دانشگاه‌ها نقش‌های متفاوتی

علمی کشور از سال ۱۳۷۸ به دانشگاه‌ها اجازه داده شده است ۵ درصد از ظرفیت خود را به دانشجویان خارجی اختصاص دهند ولی هیچگاه این ظرفیت تکمیل نشد و حتی به یک درصد هم نرسید؛ با این وجود باید برای شناسایی و حل این مشکل پژوهشی انجام شود تا بتواند شرایط موجود را بررسی کند و مشکل اصلی را شناسایی نماید از این‌رو پژوهش حاضر به دنبال بررسی وضعیت روندها، سیاست‌ها و فرایندهای پذیرش دانشجویان بین‌المللی در افق ۱۰ ساله می‌باشد که از نتایج این پژوهش می‌توان به‌منظور برنامه‌ریزی، سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری‌های حوزه جذب دانشجو در دانشگاه‌های دولتی ایران استفاده کرد. با توجه به اهمیت موضوع پذیرش دانشجویان بین‌المللی و تاکید اسناد بالادستی به این مهم، با شرایط مطلوب فاصله زیادی وجود دارد، از این رو شناسایی موانع و عوامل بازدارنده پذیرش دانشجویان بین‌المللی در ایران هدف پژوهش حاضر می‌باشد.

روش‌ها

این پژوهش از لحاظ هدف کاربردی و به روش کیفی انجام شده است. مشارکت‌کنندگان این پژوهش را کلیه صاحب‌نظران حوزه آموزش عالی در دانشگاه‌های جامع و تخصصی سطح یک وزارت علوم که حوزه فعالیت علمی و اجرایی آن‌ها بین‌المللی‌سازی آموزش عالی بود تشکیل می‌دادند. نمونه‌گیری به روش هدفمند و تا رسیدن به سطح اشباع نظری ادامه یافت که در نهایت تعداد ۱۱ نفر در پژوهش شرکت کردند. به‌منظور گردآوری داده‌ها از روش مصاحبه نیمه ساختاریافته و جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش تحلیل مضمون شش مرحله‌ای براون و کلارک Braun & Clarke (۲۰۰۶) استفاده شد.

ابزار گردآوری داده‌ها در این پژوهش مصاحبه نیمه ساختاریافته با متخصصین حوزه بین‌المللی‌سازی آموزش عالی انجام شد. به‌منظور تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از مصاحبه از روش تحلیل مضمون به‌روش براون و کلارک استفاده شد (۲۴). جدول شماره یک خلاصه ۶ مرحله کدگذاری به روش کلارک و براون را نشان می‌دهد.

به‌عهده می‌گیرند یا به آن‌ها تحمیل می‌شود که لازمه ایفای این نقش‌های متفاوت، حرکت دانشگاه‌ها به‌سوی بین‌المللی‌سازی است. هم‌چنین، بین‌المللی‌سازی، الزامات، پیش‌شرط‌ها و زیرساخت‌های خاصی می‌طلبد که امید آن است که مسئولان رده بالای کشور به بهبود و فراهم‌سازی آن‌ها توجه کافی داشته باشند. که یکی از ابعاد بین‌المللی‌سازی جذب دانشجویان خارجی است که در اسناد بالادستی به آن نیز اشاره شده است به‌طور مثال در برنامه برنامه ششم توسعه اشاره شده است که در سال ۱۴۰۰ سهم دانشجویان خارجی به ۸/۱ درصد برسد که تحقق چنین چشم‌اندازی زمانی امکان‌پذیر است که بتوان تحلیل درستی از شرایط موجود داشت و بتوان آینده را ترسیم کرد و نشان داد.

یک دهه پس از جنگ جهانی دوم، سیاست‌گذاران اجتماعی ملت‌ها بر این باور بودند که اگر نظام آموزش عالی و دانشگاه‌های کشورشان بین‌المللی و بین فرهنگی شوند، فرهنگ، جامعه، ارزش‌ها، و به‌طور کلی ملت آن کشور موردپذیرش و اقبال عمومی جامعه جهانی قرار می‌گیرد. این بدین معنی بود که اگر دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی یک کشور محل آمد و شد دانشجویان، استادان و پژوهشگران برجسته خارجی باشند، جامعه جهانی نه تنها کیفیت نظام آموزش عالی بلکه فرهنگ و رفتار اجتماعی آن ملت را در عرصه‌های بین‌المللی به‌عنوان یک کنشگر فعال و مثبت جهانی پذیرفته و مورد اعتنا قرار می‌دهد. در نتیجه سیاست‌گذاران اجتماعی کشورهای توسعه‌یافته (کنونی) دروازه‌های دانشگاه‌های خود را به‌سوی متقاضیان خارجی و غیربومی باز کرده، و با تمام پتانسیل به استقبال بین‌المللی کردن نظام‌های آموزش عالی و دانشگاه‌های خود رفتند. اهمیت و ضرورت آموزش عالی بین‌المللی امروزه به‌اندازه‌ای آشکار است که در دهه اخیر بندرت در خصوص نتایج و پیامدهای مطلوب آن اختلاف‌نظر وجود دارد و این ایده و سیاست حتی در اکثر کشورهای در حال توسعه نیز به‌عنوان یک سیاست ملی شناخته می‌شود و سیاست‌گذاران اجتماعی آن‌ها آن را به‌عنوان یک الزام ملی و فرا بخشی تعریف و تبلیغ می‌کنند (۲۳).

در نظرسنجی انجمن بین‌المللی دانشگاه‌ها از دانشگاه‌ها و مؤسسات عضو، جابه‌جایی دانشجو و پذیرش دانشجویان خارجی به‌عنوان اولویت اول بین‌المللی‌سازی آموزش عالی ذکر شده است. با وجود این که در اسناد بالادستی و مصوبات

جدول ۱: فرآیند گام به گام تحلیل مضمون و تحلیل شبکه مضامین

مرحله	گام	اقدام
۱- تجزیه و توصیف متن	۱. آشنا شدن با متن	- مکتوب کردن داده‌ها (در صورت لزوم) - مطالعه اولیه و مطالعه مجدد داده‌ها - نوشتن ایده‌های اولیه
	۲. ایجاد کدهای اولیه و کدگذاری	- پیشنهاد چارچوب کدگذاری و تهیه قالب مضامین - تفکیک متن به بخش‌های کوچک‌تر - کدگذاری ویژگی‌های جالب داده‌ها
	۳. جستجو و شناخت مضامین	- تطبیق دادن کدها با قالب مضامین - استخراج مضامین کدگذاری شده از متن - بازبینی مضامین
۲- تشریح و تفسیر متن	۴. ترسیم شبکه مضامین	- بررسی و کنترل همخوانی مضامین با کدهای مستخرج - مرتب کردن مضامین - انتخاب مضامین پایه، سازمان‌دهنده و فراگیر - ترسیم نقشه (های) مضامین - اصلاح و تأیید شبکه (های) مضامین
	۵. تحلیل شبکه مضامین	- تعریف و نام‌گذاری مضامین - توصیف و توضیح شبکه مضامین
۳- ترکیب و ادغام متن	۶. تدوین گزارش	- تلخیص شبکه مضامین - استخراج نمونه‌های جالب داده‌ها - مرتبط کردن نتایج تحلیل با سؤالات تحقیق و مبانی نظری - نوشتن گزارش علمی و تخصصی از تحلیل‌ها

یافته‌ها

در پژوهش حاضر ۱۱ نفر از متخصصین حوزه آموزش عالی و بالاخص بین‌المللی‌سازی با سابقه بین ۳ تا ۱۰ سال در حوزه بین‌المللی‌سازی شدن دانشگاه شرکت داشتند. در مجموع ۱ نفر با درجه استادی، ۷ نفر دانشیار و ۳ نفر نیز استادیار بودند. پس از تجزیه و تحلیل مصاحبه‌های پیاده‌سازی شده پیرامون شناسایی موانع و چالش‌های پذیرش دانشجویان بین‌المللی در دانشگاه‌های دولتی ایران تعداد ۵۳ کد اولیه

شناسایی شد که پس از ادغام کدهای مشترک ۳۲ مضمون پایه، ۶ مضمون سازمان‌دهنده و ۳ مضمون فراگیر استخراج گردید. توضیحات مصاحبه‌شوندگان در پاسخ به سؤالات مربوط به درک آن‌ها از مفهوم موانع و چالش‌های پذیرش دانشجویان بین‌المللی در دانشگاه‌های دولتی ایران منجر به شناسایی کدهای جدول شماره دو شد.

جدول ۲: مقوله‌بندی موانع و چالش‌های پذیرش دانشجویان بین‌المللی در دانشگاه‌های دولتی ایران

مضمون فراگیر	مضمون سازمان‌دهنده	مضمون پایه
آشنایی با فرهنگ، سیاست‌های فرهنگی و اجتماعی	نبود زیرساخت‌های مناسب اجتماعی و فرهنگی در کشور؛	عدم معرفی فرهنگ کشور به جهان جهت پذیرش و آشنایی با آن/ عدم وجود فرهنگ تعامل و همدلی بین دانشجویان ایرانی و غیر ایرانی/ داشتن دیدگاه بدبینانه نسبت به حضور دانشجویان خارجی در کشور/ نداشتن جذابیت گردشگری در ایران از نظر دانشجویان خارجی/ عدم آشنایی کافی مردم با زبان و فرهنگ سایر ملل/ برخوردهای نامناسب بعضی از دانشجویان با دانشجویان خارجی
	مسائل و نگرانی‌های سیاسی، امنیتی و اطلاعاتی؛	نگرش منفی بعضی از کشورهای خارجی نسبت به ایران/ وجود تبلیغ‌های سیاسی منفی علیه ایران و ناامن معرفی کردن آن/ تحریم‌های سیاسی کشور/ حساسیت و مشکلات سیاسی حضور اساتید و دانشجویان خارجی در کشور/ امکان نفوذ در مسائل فرهنگی در قالب تفاهم‌نامه‌ها و قراردادهای مشترک

ضعف مرجعیت آموزشی، پژوهشی و فناوری دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌ها در سطوح منطقه‌ای و بین‌المللی

ضعف مدیریتی در سطوح کلان آموزش عالی

عدم وجود رشته‌های در سطح بین‌المللی / نبود نظریه‌پردازی علمی / اعتبار کم مدارک تحصیلی دانشگاه‌های ایران در سایر کشورها / مشهور نبودن اساتید دانشگاه‌های کشور در سطح منطقه و بین‌المللی / عدم وجود رویکرد تئوری‌پردازی در عرصه بین‌المللی / جایگاه نامناسب دانشگاه‌های ایران در رتبه‌بندی‌های جهانی	عدم جذابیت علمی دانشگاه‌های ایران برای دانشجویان خارجی
عدم خلاقیت و نوآوری در محتوا و مطالب آموزشی برای دانشجویان بین‌المللی / محتوای قدیمی، به‌روز نبودن سرفصل‌های آموزشی / نبود تنوع در محتوای درسی / عدم توجه به نیازهای ملی و جهانی جهت تدوین محتوا	کارآمد نبودن محتوا و مطالب آموزشی برای دانشجویان خارجی
عدم طراحی سایت‌های دانشگاهی به چند زبان زنده دنیا / وضعیت نامناسب دانشگاه‌های ایران در شاخص‌های بین‌المللی شدن / نبود سازوکارهای مناسب در زمینه بین‌المللی شدن / عدم وجود زیرساخت‌های لازم در آموزش عالی برای بین‌المللی شدن / عدم وجود شاخص‌های بومی بین‌المللی در آموزش عالی / استفاده از مدیران کم‌تجربه و ضعیف در بدنه مدیریتی وزارت علوم / عدم بهره‌مندی وزارت علوم از بدنه مدیریتی قوی طولانی‌بودن فرایند اداری در جذب دانشجویان خارجی / زمان‌بر و پیچیده بودن فرایند و روال اداری جذب دانشجوی خارجی / ناتوانی در جذب دانشجویان خارجی به‌دلیل بوروکراسی حاکم اداری / کاهش رسمیت دانشگاه در جذب دانشجویان	ضعف مدیریتی و ساختاری بین‌المللی شدن دانشگاه‌ها بوروکراسی پیچیده

بی‌فرهنگی‌های ما که مثلاً در اتوبوس افغانی را می‌بینیم می‌گوییم افغانی برگرد برو شهر خودت برای چی اومدی اینجا».

همچنین یکی از اساتید دانشگاه با رتبه دانشیاری در رابطه با برخوردهای نامناسب اجتماعی و فرهنگی گفت: «برخوردهایی که ما با دانشجویان خارجی مثلاً افغانستانی می‌کنیم، یا برچسب‌هایی مانند افغانی و سیاه‌پوست که به آن‌ها زده می‌شود، این‌ها نشان از عدم وجود شرایط مناسب فرهنگی و اجتماعی در رابطه با «آن‌هاست».

یکی از اساتید دانشگاه با سابقه ۱۰ سال در زمینه بین‌المللی سازی شدن دانشگاه درخصوص وجود تبلیغ‌های سیاسی منفی علیه ایران گفته است: «نوع نگرش به ایران منفی است. من هفته پیش خارج یه کنفرانسی بودم، که خیلی منفی ما را نگاه می‌کردند، می‌گفتند ایران چه خبر؟! مشکلی ندارید: من می‌گفتم مگه قراره خبری باشه. من گفتم شما بیایید دانشگاه‌های ما را ببینید ما ۵ میلیون دانشجو داریم. تعجب می‌کردند. اون‌ها فکر می‌کنند که اگر ما دانشگاه هم داشته باشیم ۲۰۰ هزار نفر بیشتر دانشجو نداره، این چیزهایی که گفتم یه استاد تمام آن‌جا می‌گفت. این‌ها هم، همه به‌خاطر تبلیغ‌هایی هست که علیه ما وجود داره، چه سیاسی، چه فرهنگی، چه اقتصادی یا چیزهای دیگر».

۲. ضعف مرجعیت آموزشی، پژوهشی و فناوری دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌ها در سطوح منطقه‌ای و بین‌المللی: زیرساخت‌های علمی، آموزشی و مدیریتی برتر یکی از مهم‌ترین مولفه‌های ورود به مقوله بین‌المللی شدن و تعاملات بین‌المللی می‌باشد و

۱. ضعف‌های سیاسی، فرهنگی و اجتماعی حاکم بر دانشگاه‌ها: کشورهایی که در حوزه بین‌المللی شدن آموزش عالی جلودار هستند و دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی فراملی و بین‌المللی پویایی دارند، کشورهایی هستند که از لحاظ شاخص‌های سیاسی، فرهنگی، اجتماعی رتبه‌های بالایی نسبت به سایر کشورها دارا هستند. زیرساخت‌های نامناسب اجتماعی و فرهنگی در داخل کشور (علی‌رغم وجود پتانسیل‌های اجتماعی و فرهنگی توصیف‌ناپذیر در کشور) از مؤلفه‌های بازدارنده در مسیر تعاملات منطقه‌ای و بین‌المللی می‌باشد. شاخص‌های نداشتن جذابیت گردشگری در ایران از نظر دانشجویان خارجی، عدم آشنایی کافی مردم با زبان و فرهنگ سایر ملل، برخوردهای نامناسب بعضی از دانشجویان با دانشجویان خارجی، نگرش منفی بعضی از کشورهای خارجی نسبت به ایران، وجود تبلیغ‌های سیاسی منفی علیه ایران و ناامن معرفی کردن آن، تحریم‌های سیاسی کشور به‌عنوان عوامل سیاسی، فرهنگی، اجتماعی که مصاحبه‌شوندگان اعتقاد داشتند مانع از پذیرش دانشجویان بین‌المللی شده‌اند را بیان کردند. یکی از مصاحبه‌شوندگان درخصوص نامناسب بودن شرایط فرهنگی و اجتماعی کشور برای دانشجویان خارجی در مصاحبه‌های خود بیان کرد: «شرایط جهانی شدن و بین‌المللی‌سازی در ایران خیلی سخت است نه استاد آن‌چنانی داریم. این‌ها را هم ما واقعیت این است که نداریم. اگر هم آمار دانشجویان خارجی در ایران بالاتر باشد، به‌خاطر اون دانشجویان افغانستانی یا جامعه المصطفی هستش. با همان افغانی هم که صحبت می‌کنید می‌بینید که دلش پر است از

کشورهای دیگر، دارای مهارت ارتباطی قوی و لینک‌بودن با دانشگاه‌ها و اساتید معتبر دنیا باشند تا از این باب بتوانند زمینه همکاری و تعامل بین زیرنظام‌های مختلف آموزش عالی کشور و همچنین، دانشگاه‌های خارجی را فراهم نمایند. وزارت علوم در بدنه مدیریتی خود با خلاء حکمرانان و مدیران متخصص، با تجربه و قوی در خصوص پیشبرد و تعامل علمی با کشورهای منطق، جهان اسلام و بین‌الملل مواجه است. مصاحبه‌شوندگان نبود سازوکارهای مناسب در زمینه بین‌المللی شدن، عدم وجود زیرساخت‌های لازم در آموزش عالی برای بین‌المللی شدن، عدم وجود شاخص‌های بومی بین‌المللی در آموزش عالی، استفاده از مدیران کم‌تجربه و ضعیف در بدنه مدیریتی وزارت علوم، زمان‌بر و پیچیده بودن فرایند و روال اداری جذب دانشجوی خارجی، ناتوانی در جذب دانشجویان خارجی به دلیل بوروکراسی حاکم اداری را به‌عنوان شاخص‌هایی که بر ضعف مدیریتی و ساختاری در زمینه پذیرش دانشجویان بین‌المللی برشمردند در ذیل نظرات اساتید مصاحبه‌شونده در این زمینه آمده است.

یکی از اساتید در رابطه با زمان‌بر و پیچیده بودن فرایند و روال اداری جذب دانشجوی خارجی گفت: «دانشگاه باید به‌راحتی دانشجوی خارجی بگیرد؛ در دانشگاه‌های خارجی به هفته طول می‌کشد تا دانشجوی خارجی جذب بشه ولی در این‌جا یک‌سال طول می‌کشد تا یک دانشجوی خارجی در دانشگاه جذب بشه و آن‌قدر این روال اداری طولانی است که آخر دانشجو رها می‌کنه میره».

همچنین یکی از اساتید در رابطه با عدم بهره‌مندی وزارت علوم از بدنه مدیریتی قوی می‌گوید: «وزارت علوم هیچ‌وقت از بدنه مدیریتی قوی برخوردار نبوده است و در سطح مدیران میانی و بالایی خیلی از مدیران با تجربه‌ای برخوردار نیست. وزارت علوم بدنه مدیریت میانی قوی ندارد و در اون سطح خیلی از مدیران کارکشته‌ای برخوردار نیستند و این ضعف با عوض شدن وزیران هم خیلی تغییر پیدا نمی‌کند».

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر شناسایی موانع پذیرش دانشجویان خارجی در دانشگاه‌های دولتی ایران بود. بدین‌منظور مصاحبه با خبرگان حوزه بین‌المللی‌شدن آموزش عالی انجام شد. نتایج نشان داد که یکی از موانع جذب پذیرش دانشجویان خارجی در ایران ضعف‌های سیاسی، فرهنگی و اجتماعی حاکم بر دانشگاه‌های ایران بود؛ که این مسئله شامل: زیرساخت‌های نامناسب اجتماعی و فرهنگی مناسب در کشور؛ مسائل و

عدم وجود آن به منزله عقب‌ماندن در ارتباطات و تعاملات علمی و دانشگاهی بین‌المللی موثر با سایر کشورهاست. مصاحبه‌شوندگان اعتقاد داشتند که نبود مرجعیت آموزشی و پژوهشی دانشگاه و پژوهشکده‌های داخل ایران باعث شده است که کشور ما آن‌چنان که باید و شاید از لحاظ علمی بودن موردتوجه قرار نگرفته است. آن‌ها اعتقاد داشتند که نبود محتوای کارآمد و به‌روز، عدم وجود رشته‌های در سطح بین‌المللی، نبود نظریه‌پردازی علمی، اعتبار کم مدارک تحصیلی دانشگاه‌های ایران در سایر کشورها، مشهور نبودن اساتید دانشگاه‌های کشور در سطح منطقه و بین‌المللی / عدم وجود رویکرد ثنوری پردازی در عرصه بین‌المللی، عدم خلاقیت و نوآوری در محتوا و مطالب آموزشی برای دانشجویان بین‌المللی، محتوای قدیمی، به‌روز نبودن سرفصل‌های آموزشی، نبود تنوع در محتوای درسی از شاخص‌های مربوط به ضعف مرجعیت علمی و پژوهشی دانشگاه و پژوهشگاه‌های ایران در جذب دانشجویان بین‌المللی است.

یکی از مصاحبه‌شوندگان در زمینه نبود محتوای کارآمد می‌گوید: «ما در زمینه پذیرش دانشجویان بین‌المللی محتوایی هم نداریم. کتاب‌هایی هم که داریم به زبان آن‌ها ترجمه نمی‌شود. چون اکثر کتاب‌های ما فاقد نوآوری و مطالب جدید هستند» یا مصاحبه‌شونده دیگری نیز در خصوص ضعف نظریه‌پردازی بیان کرد: «کسی که میاد ایران بعد از تموم شدن درس و برگشتن به کشور خودش ما چی داریم که به اون عرضه کنیم، چه نفعی برای اون داره که بیاید ایران یعنی سرشاخه کدام تخصص بشود. ما که ایرانی هستیم از اون‌ها یاد می‌گیریم، اون دانشجو هم می‌گه که چه کاریه که من برم ایران و با واسطه یاد بگیرم. ما رشته خودمان که آموزش عالی هست درنظر بگیریم عمده‌تاً نظریه‌هایی که در این رشته وجود دارد متعلق به غرب و دانشگاه‌های خود اون‌هاست یا کتاب‌هایی که وجود دارد ترجمه از اون‌هاست. حالا به دانشجوی انگلیسی یا آلمانی یا آمریکایی چه نیازی می‌بینید که از اون‌جا بیاید و در دانشگاه‌های ایران درسی را بخواند که اصل متن آن درس متعلق به کشور خودشان است».

۳. ضعف مدیریتی و ساختاری در سطوح کلان آموزش عالی: یکی از متولیان یا به تعبیری اصلی‌ترین متولی نهاد آموزش عالی در کشور، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری است. رؤسا و مدیرانی که به سمت‌های مختلف در سطوح گوناگون بدنه مدیریتی وزارت علوم منصوب می‌شوند، باید مدیرانی آشنا به آموزش عالی به مفهوم عام و خاص، آشنا به آموزش عالی

نگرانی‌های سیاسی، امنیتی و اطلاعاتی است که این نتیجه با یافته‌های لو و ما (Lu & Ma) همسو است (۲۵). در پژوهش لو و ما، عوامل مؤثر بر پذیرش دانشجویان خارجی شامل ساختارها، نیروی انسانی، اهداف و برنامه‌ها، فناوری، بازاریابی آموزشی بود. همچنین در پژوهش لو و ما بر بین‌المللی‌سازی دانشگاه، افزایش اعتبارات و منابع مالی دانشگاهی تأکید شده است و عوامل بازدارنده فرهنگی، عوامل بازدارنده پداگوژیکی، عوامل بازدارنده سیاسی و عوامل بازدارنده اقتصادی را از جمله موانع جذب دانشجویان خارجی معرفی کردند. نتایج مطالعه پرچین و همکاران (Berchin et.al) نشان داد که مهم‌ترین موانع پذیرش دانشجو خارجی شامل عوامل بازدارنده فناوریانه، عوامل بازدارنده فرهنگی، عوامل بازدارنده سیاسی و عوامل بازدارنده اقتصادی و اجتماعی است (۲۶). پژوهش خورسندی طاسکوه نشان داد که عوامل مؤثر بر پذیرش دانشجویان خارجی شامل ساختارها، نیروی انسانی، اهداف و برنامه‌ها، فناوری، موقعیت دیپلماتیک، بازاریابی آموزشی و راهبرد جذب دانشجویان خارجی است (۲۷).

نتایج مطالعه حاضر حاکی از آن بود که یکی از موانع جذب دانشجویان خارجی که کم و کیف تعامل با کشورهای اسلامی، منطقه‌ای و بین‌المللی در حوزه آموزش عالی را تحت تأثیر خود قرار می‌دهد، ضعف نظام آموزش عالی کشور در مرجعیت آموزشی، پژوهشی و فناوری دانشگاه‌ها در سطوح منطقه‌ای و بین‌المللی است. به عبارت دیگر، در فرایند تعامل با کشورهای اسلامی، منطقه‌ای و بین‌المللی در حوزه آموزش عالی، توجه به ارتقای مرجعیت علمی و فناوری در منطقه و جهان، کمک و نقش اساسی در تسهیل و نهادینه‌سازی تعاملات علمی با دنیا دارد (۱۹). تا وقتی که نظام آموزش عالی کشور جذابیت‌ها و کیفیت آموزشی و علمی دانشگاه‌ها را در سطح و استانداردهای بین‌المللی ارتقاء ندهد و کارآمدی آموزشی و نظریه‌پردازی در علوم مختلف در مرزهای علمی را در دستور کار خود قرار ندهد، دانشجویان و اساتید خارجی نیز چندان تمایلی به تعامل با دانشگاه‌های کشور نخواهد داشت و در نتیجه، مسئله تعاملات علمی آن‌چنان که مورد تأکید نقشه جامع علمی کشور و سایر اسناد بالادستی آموزش عالی است، نیز اتفاق نخواهد افتاد. به‌زعم مشارکت‌کنندگان در پژوهش حتی حل مسائل دیگر، در گرو تقویت مرجعیت آموزشی، پژوهشی و فناوری دانشگاه‌ها در سطوح منطقه‌ای و بین‌المللی است و سایر مسائل به تبع حل این مسئله ممکن است برطرف گردد و خود به خود مسیر و فضا را برای این مسئله تسهیل و ایجاد نماید (۲۷). نتایج

مطالعه حاضر با نتایج پژوهش فتحی واجارگاه و همکاران (۱) که مهم‌ترین چالش دانشگاهی جذب دانشجوی بین‌المللی را فقدان ارائه بخشی از برنامه‌های آموزشی به زبان انگلیسی می‌دانند، مطابقت دارد. بنابراین پیشنهاد می‌شود امکان ارائه آموزش به دانشجویان خارجی به زبان‌های مورد تقاضا از جمله: انگلیسی، عربی ایجاد شود. یافته دیگر پژوهش حاضر به کمبود استادان مسلط به زبان بین‌المللی اشاره دارد. از دیگر یافته‌های پژوهش، فقدان کیفیت و جایگاه علمی نامناسب دانشگاه‌ها در سطح بین‌المللی است. همچنین خراسانی و زمانی منش در پژوهش خود اشاره داشتند که مدارک تحصیلی دانشگاه‌های ایران در سایر کشورها خیلی رسمیت ندارد (۲۱).

از دیگر نتایج مطالعه حاضر می‌توان به موانع شناسایی شده در زمینه پذیرش دانشجویان خارجی، عدم اختیار دانشگاه‌ها و اساتید در جذب دانشجویان و تعامل با اساتید خارجی اشاره نمود. این یافته با نتایج فتحی واجارگاه و همکاران که مهم‌ترین چالش ساختاری آموزش عالی در زمینه جذب دانشجوی بین‌المللی را فقدان اعطای استقلال به دانشگاه‌ها برای جذب دانشجویان خارجی بیان کرده‌اند، هم‌راستا دانست (۱). در پژوهش دیگر که توسط زمانی منش و همکاران انجام شد، داشتن اختیارات دانشگاه‌ها در زمینه‌های مختلف به‌ویژه جذب دانشجویان خارجی را عامل مهمی می‌دانستند و دولت‌ها باید زمینه لازم برای بین‌المللی دانشگاه‌ها و جذب دانشجویان خارجی را فراهم کنند و بیشتر در زمینه فراهم‌سازی شرایط امن برای دانشجویان، تبلیغ گسترده توانایی‌های علمی کشور در خارج از مرزها، انعقاد تفاهم‌نامه‌های همکاری بین‌المللی، مشارکت در پروژه‌های علمی فعالیت کنند (۲۱). در مطالعه فتحی واجارگاه و همکاران نیز، عدم ارتباط مستمر با دانشگاه‌های برتر جهان، عدم فعالیت دفاتر همکاری‌های علمی بین‌المللی دانشگاه‌ها و خدمات حمایتی پایین به دانشجویان خارجی، سه مانع اصلی درون دانشگاهی، و سختی ورود دانشجویان خارجی و نداشتن استقلال و اختیارات دانشگاه‌ها برای پذیرش دانشجویان خارجی سه مانع اصلی برون دانشگاهی است (۱).

باتوجه به نتایج حاصل از این پژوهش بدیهی است که تبلیغات در امر جذب دانشجویان خارجی اهمیت زیادی در امر جذب دانشجویان خارجی دارد و باید باتوجه به پیشرفت جامعه و روی‌آوری به علم ارتباطات و با بروز کردن اطلاعات اساتید و رزومه کاری آن‌ها بتوانیم رتبه علمی دانشگاه‌های ایران را در

بین‌المللی مهیا و آماده کنند. این پژوهش نیز به مانند تمامی پژوهش‌ها با محدودیت‌هایی روبرو بوده است از جمله این‌که مشارکت‌کنندگان در این پژوهش مدیران و خبرگان حوزه بین‌المللی آموزش عالی درون دانشگاه بودند و از مدیران وزارت علوم و دانشجویان خارجی به دلیل شرایط کرونا مصاحبه به عمل نیامد و دسترسی به آن‌ها میسر نبود؛ همچنین باتوجه با ماهیت کیفی بودن پژوهش، باید از تعمیم نتایج به سایر دانشگاه‌ها از جمله دانشگاه آزاد جانب احتیاط را رعایت کرد.

قدردانی

مقاله حاضر برگرفته از رساله دکتری رشته مدیریت آموزش عالی دانشگاه علامه طباطبائی استخراج گردیده است. از این رو از اساتید راهنما، مشاور و کلیه افرادی که در این پژوهش همکاری داشتند، کمال تشکر و قدردانی را دارم.

سطح بین‌المللی به جایگاهی برسانیم تا دانشجویان خارجی آن را مورد قبول قرار دهند و بتوانیم با ترویج زبان بین‌المللی راه‌های ارتباط بهتر و راحت‌تر را برای دانشجویان خارجی فراهم کنیم تا احساس راحتی بیشتر را در بین دانشجویان و اساتید و کارکنان داشته باشند. به منظور رفع موانع سیاسی، فرهنگی و اجتماعی به سیاست‌گذاران حوزه بین‌المللی شدن آموزش عالی توصیه می‌شود که از طریق برگزاری نمایشگاه‌ها، کنفرانس‌ها و همایش‌ها به معرفی فرهنگ، آداب و رسوم و ارزش‌های موجود در کشور به کشورهای دیگر معرفی شود؛ همچنین در زمینه مسائل سیاسی باید بخشنامه‌هایی در سطح وزارتین تدوین شود تا شرایط ورود و خروج دانشجویان به داخل کشور تسهیل گردد؛ و در راستای تقویت زیرساخت‌ها توصیه می‌شود که بودجه مناسب و کافی در اختیار دانشگاه‌ها قرار گیرد تا بتوانند شرایط را برای پذیرش دانشجویان

References

1. Fathi Vajargah K, Arefi M, Zamani Manesh H. [Evaluating Admission Barriers of Foreign Students into Universities and Institutions of Higher Education]. IRPHE 2012; 17 (4): 65-80. [Persian]
2. Knight J. A shared vision? Stakeholders' perspectives on the internationalization of higher education in Canada. Journal of Studies in International Education 1997; 1 (1): 27-44. [DOI:10.1177/102831539700100105]
3. Egron-Polak E, Hudson R. Internationalization of higher education: Growing expectations, fundamental values. Paris : International Association of Universities; 2014.
4. Knight J, de Wit H, editors. Internationalisation of higher education in Asia Pacific countries. European Association for International Education; 1997.
5. Hayden M, Thompson J, Williams G. Student perceptions of international education Stitle a comparison by course of study undertaken. Journal of Research in International Education 2003; 2 (2): 205-32. [DOI:10.1177/14752409030022005]
6. Jackson MG. Internationalising the university curriculum. Journal of Geography in Higher Education 2003; 27 (3): 325-40. [DOI:10.1080/0309826032000145089]
7. Arasteh H. [Higher Education International Collaboration in Iran and How to Improve It]. IRPHE 2006; 12 (1) :99-115. [Persian]
8. Arefi M (). [Strategic curriculum planning in higher education]. Tehran: Jihad Daneshgahi Publications, Shahid Beheshti University; 2007. [Persian]
9. Nicolescu L, Pricopie R, Popescu AI. Country differences in the internationalization of higher Education—How can countries lagging behind diminish the gap. Review of International Comparative Management 2009; 10 (5): 976-989.
10. Wen W, Hu D, Hao J. International students' experiences in China: Does the planned reverse mobility work? International Journal of Educational Development 2018; 61: 204-212. [DOI:10.1016/j.ijedudev.2017.03.004]
11. Centre for Educational Research and Innovation. Education at a Glance 2011: Highlights. Organization for Economic Cooperation and Development. [Cited 2020 Jul 20]. Available from: http://www.Oecd-ilibrary.org/education/education-at-a-glance-2011_eag_highlights-2011-en.

12. Li J. Trends and Implications of International Student Mobility. In *Conceptualizing Soft Power of Higher Education*. Singapore: Springer; 2018. [DOI:10.1007/978-981-13-0641-9_11]
13. Organization for Economic Cooperation and Development Education at a glance 2017: OECD indicators. OECD; 2017.
14. OECD Publishing. Education at a glance 2013: OECD indicators. OECD; 2013.
15. Gardiner S, Kwek A. Chinese participation in adventure tourism: A study of generation Y international students' perceptions. *Journal of Travel Research* 2017; 56 (4): 496-506. [DOI:10.1177/0047287516646221]
16. Paswan AK, Ganesh G. Higher education institutions: Satisfaction and loyalty among international students. *Journal of Marketing for Higher Education* 2009 28; 19 (1): 65-84.
17. Garson K. Reframing internationalization. *Canadian Journal of Higher Education* 2016; 46 (2): 19-39. [DOI:10.47678/cjhe.v46i2.185272]
18. Arthur N. International students and career development: Human capital in the global skills race. *Journal of the National Institute for Career Education and Counselling* 2013; 31 (1): 43-50.
19. Constantinescu C, Mattoo A, Ruta M. The global trade slowdown: cyclical or structural? *The World Bank Economic Review*; 2020; 34 (1): 121-42. [DOI:10.1093/wber/lhx027]
20. Zaker Salehi Gh R, Salehi Najafabadi M. [Provide strategies to attract foreign students in Iran]. *Journal of Iranian Higher education*. 2010; 4 (3):65-92. [Persian]
21. Khorasani A, Zamanimanesh H. [Effective strategies in internationalization of Universities and institutes of higher education in Iran]. *Educ Strategy Med Sci*. 2012; 5 (3) :183-189. [Persian]
22. Alemu AM, Cordier J. Factors influencing international student satisfaction in Korean universities. *International Journal of Educational Development* 2017; 57: 54-64. [DOI:10.1016/j.ijedudev.2017.08.006]
23. Khorsandi Taskooh A. [Analysis of theoretical foundations and goals of internationalization of higher education]. *Higher education in Iran* 2014; 7 (3): 27-60. [Persian]
24. Braun V, Clarke V. What can "thematic analysis" offer health and wellbeing researchers? *International journal of qualitative studies on health and well-being* 2014; 16 (9): 26152. [DOI:10.3402/qhw.v9.26152]
25. Lu X, Ma C. Mapping Research Collaboration Network of International Methane Hydrate Research. *Procedia computer science* 2017; 122: 820-5. [DOI:10.1016/j.procs.2017.11.442]
26. Berchin II, Sima M, De Lima MA, Biesel S, Dos Santos LP, Ferreira RV, et.al. The importance of International Conferences on Sustainable Development as Higher Education Institutions' strategies to promote sustainability: a case study in Brazil. *Journal of Cleaner Production* 2018; 171:756-772. [DOI:10.1016/j.jclepro.2017.10.042]
27. Khorsandi Taskooh A. [Analysis of theoretical foundations and goals of internationalization of higher education]. *Iranian Higher Education Association Quarterly* 2016; 7 (3): 27-60. [Persian]